



Hans Hedtofts 1. maj-tale

Taler

Hans Hedtoft
Statsminister

Dato

1. maj 1948

Sted

Fælledparken, København

Omstændigheder

Talen er findes i Hans Hedtofts arkiv på Arbejdermuseet

Ærede Tilhørere her i Fælledparken- lyttere landet rundt- Partifæller og Venner!
Begivenhederne udvikler sig i vore Dage med rivende Hast, og det er umuligt at forudse, hvilken Retning Udviklingen vil tage. Har I tænkt paa, at der om 3 Dage er gaaet 3 Aar siden Danmarks Befrielse?

Kan I huske de Tanker, vi gjorde os i Dag for 3 Aar siden? De tyske Soldater vrimlede endnu i Landet og Gestapo huserede endnu. Vi vidste allesammen, at det blot var et Spørgsmaal om Dage, naar sammenbruddet kom.

Ingen af os anede dog, paa hvilken Maade sammenbruddet og vor Befrielse vilde komme. Hvorfor nægte, at mange af os var ængstelige. Hvordan vilde det gaa? Vilde Tyskerne i en sidste Desperation lade det gaa ud over Folket? Hvad med det oplagrede Had og den indestængte Forbitrelse over de tyske Overgreb? Kom de lange Knives Nat? Vilde vi ogsaa i Sejrens Time kunne hævde os som et Kulturfolk?

Det gik meget lettere, end nogen af os havde turdet haabe!

I Besættelsens Aar var alle gode Kræfter her i Landet samlet om de to Hovedmaal: at værne vort Folk og vort danske Styre og at genskabe et frit Danmark med vort Demokrati i Behold. Kampen mod Tyskerne skabte overalt en Samarbejdets Aand. De store Lande forenede sig i Kampen mod Nazismen, arbejdede i Fællesskab mod det ene Maal: at slaa Hitler! Og i Danmark var næsten alle enige om, hvad Kampen gjaldt: det samme! Alle nærede vi det Haab, at denne samarbejdsvilje baade nationalt og internationalt fortsat maatte være til Stede i Fredens og Genopbygningens Aar. Under Besættelsen forenedes vort Folk og viste national

Solidaritet. Vi havde haabet, at dette efter Krigen var blevet til en social
Solidaritet. Vi haabede ligeledes, at Øst og Vest efter Krigen kunde staa sammen
om det store fælles Maal: at vinde Freden!

Det var vort Haab!

Er det nu gaaet saadan? Ja, I kan selv svare. Der er stadig store uløste Problemer
efter Krigen, og meget af det Sammenhold, vi havde set hen til baade
internationalt og nationalt, er forsvundet.

Stort set kan man sige, at der i Dag eksisterer 2 Retninger i Vesteuropa; en der
forsøger at genopbygge, og en der forsøger det modsatte, nemlig at hindre en
Genopbygning af det krigshærgede Europa.

Kommunisternes Indstilling op Arbejde i Dag viser klart, at de igen følger de
gamle Paroler. Overalt arbejder de bevidst for Nedbrydning og social Uro. Med
fanatisk Tro paa, at deres bedste politiske Atmosfære er Kaos og Desperation
samler de overalt alle Kræfter for at hindre en rolig Udvikling.

Lad det være sagt tydeligt: Denne Vej er ikke vor Vej. Det danske
Socialdemokrati har altid fulgt Udviklingens og Lovens Vej. Det vil vi fortsat
gøre.

"Ad Rettens Vej, paa Lovens Grund vi vandre,

ved Lovens Hjælp vi Lovene forandre."

Vi er Socialister og Demokrater!

Vi ønsker Ret og Frihed for os selv, men vi ønsker under alle Forhold ogsaa at
respektere andres.

Internationale Forhold, Marshall-Planen.

Som efter forrige Verdenskrig har man søgt at skabe et internationalt Organ til
Fredens Sikring. En Række Hjelpeorganisationer tog Arbejdet op for at skabe
bedre forhold!

Der stiger i Dag et eneste Raab fra Europas ulykkelige Menneskemasser: Giv os

Frihed for Frygt og Frihed for Nød! Det er det sociale Ideal og det store Frihedsbegreb som Atlanterhavsdeklarationen proklamerede, og som jo blot er en Omskrivning af Socialdemokratiets gamle Maal. Europa er i Dag materielt og aandeligt ødelagt efter Nazismens Terrorvælde. Men Folkemassernes ønske om Frihed for Frygt og den aandelige Højnelse skabes aldrig, før de materielle Tilstande er bedret, før Sulten er stillet, før Friheden for Nød er vundet. Denne Frihed for Nød kræver Plan, Arbejde, Genopbygning og social Stabilitet. Derfor maa ogsaa vi være med i Arbejdet for Europas Genrejsning. Det er en dansk Indstilling, og det er en nordisk. Socialdemokratiet i de 3 skandinaviske Lande er da ogsaa enstemmigt gaaet ind for Marshallplanen.

Det er mere end beklageligt, det er tragisk, at ikke alle Lande - ogsaa de østeuropæiske - er med i disse samlede Genopbygningsbestræbelser. Kommunisterne søger at hindre Genopbygningen af Vesteuropa og at danne en særlig Blok af de Lande, der grænser op til Rusland. Den allerseneste Tids tragiske Begivenheder i Tjekoslovakiet har med fuld Tydelighed understreget dette.

Vi har lært heraf og taget vort Bestik herefter.

Danmarks Stilling

Med Henblik paa den internationale Situation har man spurgt: Hvordan er vor Stilling? Svaret kan vi vist formulere saaledes: Vi danske elsker Arbejdet og Freden, og vi hader Krig og Vold. Vi ønsker derfor at vie vore Evner til at søge Freden bevaret og det danske Folks sociale Tryghed sikret. Det er vort inderligste ønske, at vi og Verden maa leve i Fred, men vi vil leve som et frit Folk. Vor Frihed, vor Uafhængighed og vort Folkestyre vil vi udadtil og indadtil værne mod ethvert Anslag.

Jeg er sikker paa, at de danske Arbejdere, ja hele det danske Folk, i givet Fald med alle Midler vil vende sig mod hver Kupmager og hver Overfaldsmand. Vi har én Gang prøvet at være et besat Land, prøvet at være berøvet Friheden, og vi gav dengang hinanden det Løfte, at vi vilde gøre, hvad der stod i vor Magt, for at hindre en Gentagelse. Det Løfte vil vi ikke glemme her ved vor 1. Majfest! Vi Socialdemokrater vil paa Lovens Grund fortsat kæmpe for et bedre og lykkeligere Samfund. Et Samfund, hvor Arbejdet helt skal være Kapitalens Herre. Vi vil et Danmark, der skal være et godt Hjem for alle arbejdende

Mennesker.

Vi danske er politisk uenige om mangt og meget, men højt hævet over al politisk Strid staar i Dag hele det danske Folks ønske om at værne Danmarks Selvstændighed, Danmarks Frihed og dansk Demokrati. Forudsætningen for vor menneskelige og sociale Frihed er vor nationale Selvstændighed, derfor er Danmarks Uafhængighed og Frihed i Dag ogsaa vort første Krav og Forpligtelse.

Vi ønsker, at vort Land skal opfylde sine Forpligtelser som selvstændigt Land og som Medlem af De Forenede Nationer. Vi skal samtidig paa alle Omraader yde vort Bidrag til en fredelig international Udvikling og opretholde vor handelsmæssige Forbindelse med alle Lande. Vi vil ikke akceptere den Tankegang, at Lande med forskellige politiske Systemer ikke kan arbejde sammen. Tværtimod. Vi mener, at den Dag, et saadant Samvirke ophører, vil Tanken om en varig Fred være en Illusion. Vi skal uanset de mørke Skyer paa den internationale Himmels og agtpågivende overfor den internationale Udvikling gøre vort Arbejde med Tro paa Fremtiden og Tro paa Fornuftens Sejr.

Jeg kan ikke se rettere, end at vi paa disse Omraader har fælles Interesser med vore skandinaviske Broderlande Norge og Sverige. For mig at se, ligger Der en stor, ja en afgørende Opgave i at søge bevaret en fælles skandinavisk udenrigspolitisk Holdning og jer er glad for at se, at den norske Udenrigsminister giver udtryk for samme Ønske. Norge, Sverige og Danmark staar kulturelt og politisk hinanden saa nær, som ingen anden Statsgruppe i Europa. Vi har fælles Idealer og fælles Interesser baade i Dag og fremover saasandt vi kun ønsker at tjene Rettens Sejr og Fredens Sikring. Maatte alle gode Kræfter derfor forenes for at bevare og udvikle Sammenholdet og Fællesskabet i Skandinavien og i Norden.

Dansk Politik.

Efter Valget i Oktober 1945, hvor vi i Kraft af splittelse og de borgerlige Partiers falske Agitation imod. os var Valgets Taber, blev vor Rolle Oppositionens. Vor Stilling var logisk og parlamentarisk korrekt.

Efter Valget i Oktober 1947, da vi var Valgets Vinder, gjorde vi ligesaa logisk vor parlamentariske Pligt, og uanset vi ikke var Flertal, dannede vi Regering. Der er

ikke Tid til her at analysere det Arbejde, der er gjort siden Regeringens Tiltræden, og det behøves ej heller. Den Linje, Regeringen har fulgt, er kendt af alle.

Indenfor de politiske Muligheder har vi søgt at naa de bedst mulige Resultater. Vi har vist vor gode Vilje til at faa Linje i den økonomiske Politik og Gang i Genopbygningen. Arbejde og øget Eksport, Rationalisering og Udbygning af vort Produktionsapparat, som er den eneste Vej, der fører frem, har været Maalet, vi har haft for Øje. Det har været en haard Start. Regeringen Knud Kristensen havde ikke faaet Gang i Genopbygningen. Vore udenlandske Tilgodehavender var opbrugte, og vi overtog en stor Gæld. Det er rigtigt, at vi ikke har kunnet gennemføre Socialdemokratiets principielle Standpunkter, fordi vi ikke har socialdemokratisk Flertal og Sag for Sag maa forhandle os til et Resultat. Men der er siden 1947 sket et Sporskifte i dansk Politik, og hele Folket er mobiliseret for Genopbygningen.

Der har ikke hidtil været Mulighed for store sociale Reforme, men vi har dog opnaaet afgørende økonomiske Forbedringer i de daarligst stilledes Kaar.

Jeg nævner blot et Par Eksempler:

Alders- og Invalidereenten er forhøjet med godt 50 Mill. Kr. aarlig. For skatteydere over 65 Aar er Skatten nedsat, naar Indtægten ligger under en vis Grænse.

Mødrehjælpsinstitutionerne har faaet en ekstra Bevilling paa 700.000 Kr.

Ulykkesforsikringslovens Dagpenge er forhøjet fra 10 Kr. til 12,50 Kr., og samtidig er lovens Maksimal-Aarsløn forhøjet fra 3500 Kr. til 5000 Kr. Det betyder en tilsvarende Forhøjelse i det Erstatningsbeløb, der ydes.

Det politiske Forlig

Det Forlig, der i Gaar er opnaaet paa Rigsdagen, om afgørende økonomiske Problemer, er ikke Udtryk for Regeringens principielle Ønsker. Hvad vi fandt rimeligt og ønskeligt, havde vi givet Udtryk for i Landbrugs- og Finansministerens oprindelige Forslag. Men Politik er det muliges Kunst. Da Socialdemokratiet ikke har Flertal, har vi ved Forhandlinger maattet søge os frem til den Generalnævner, der kunde samle et Flertal, og dette er lykkedes. Der er en stor Styrke i nu at være naaet til et Resultat, som har de gamle politiske

Partiers Tilslutning.

Der skulde nu et Stykke Tid fremover være sikret faglig og politisk Arbejdsro, og dette er en fundamental Forudsætning for at sikre den rigtige Rytme i den altafgørende Genopbygning af vort Land.

Forsyningsituationen

Vore Forsyninger med Levnedsmidler ligger uhyre vanskeligt, og Husmoderen, der har dagligt Besvær med at skaffe Mad til Familien, føler med Rette, at der er lagt en tung Byrde paa hende. Hun har indtil Trivialitet hørt, at den daarlige Høst er Skyld i Mangelen paa Levnedsmidler og spørger, om vi da ikke kunde eksportere noget mindre. Jo, vi har ogsaa reduceret Eksporten af Kød og Flæsk stærkt. I disse Maaneder, hvor Slagtingerne er minimale, eksporteres der saaledes overhovedet ikke Kød. Men vi er nødt til i vid Udstrækning at søge at opretholde Eksporten af Landbrugsvarer, der er en Livsbetingelse for dansk Økonomi. For Levnedsmiddeleksporten skaffer vi os Brændsel, Jern, Træ og Maskiner samt en Sække andre Varer, der er nødvendige for at holde Produktion og Beskæftigelse i Gang.

For det Svinefedt, vi har solgt til Udlandet, har vi f.Eks. udelukkende faaet Brændsel. Det nytter ikke at beholde levnedsmidlerne her i Landet, hvis vi saa til Gengæld faar en stor Arbejdsløshed, saa mange ikke har Raad til at købe det allernødvendigste.

Regeringen har søgt at afbøde Virkningen af den daarlige Høst bedst muligt. I den Udstrækning, der har været Muligheder derfor, er der saaledes foretaget Import af Brødkorn til Supplering af vor egen Høst. Man regner med, at der herved er skabt Mulighed for ogsaa i Slutningen af dette Kvartal at sætte yderligere 3 Franskbrødsmærker i Kraft. Endvidere er det vort Haab, at der vil vise sig Udvej for at give alle et ekstra Rugbrødsmærke.

Jeg kan iøvrigt i denne Forbindelse henlede Opmærksomheden paa, at der er givet Mulighed for alle til Ombytning paa Posthusene af Franskbrødsmærker til Rugbrødsmærker i den Udstrækning, de maatte ønske det.

Som nævnt har man standset Eksporten af Kød; men jeg er enig i, at de knappe Forsyninger bør søges bedre fordelt. I dette Spørgsmaal har vi stødt paa store

praktiske Vanskeligheder, men regner nu med snart at faa gennemført en egentlig Mærkerationering.

Alt tyder paa, at vi vil faa en bedre Høst til Efteraaret og dermed bedre Forsyninger; i Mel- lemtiden bestræber Regeringen sig paa at klare de mest paatrængende Problemer, og vi maa appellere til Husmødrene og hele det danske folk om at vise Taalmodighed en Tid endnu. Men de maa ikke derfor tro, at vi ikke har Forstaaelse for Vanskelighederne og de store Krav, der stilles til Befolkningen.

Kommunisterne

I de sidste 25 Aar har Kommunisterne været et stort Problem i dansk Politik. De dukkede op umiddelbart efter forrige Verdenskrig, og lige siden deres Start har det været umuligt at spaa om den Stilling, de vilde tage til Dagens Problemer. Som en Vejrhane har de danske Kommunister til enhver Tid drejet efter de østlige Vinde. Snart bekendte de sig til Diktatur – snart til Demokrati, men aldrig har vi kunnet fæste Lid til deres Standpunkter. Snart har de foregivet at ville Enighed indenfor Arbejderbevægelsen, snart har de aabent agiteret for Splittelse. Over for Besættelsesmagten havde de under Krigen 2 Standpunkter: et før 22. Juni 1941 og et andet fra denne Dato og til Befrielsen. De blev "Patrioter" under Krigen og ydede en værdifuld Indsats mod Tyskerne, men bestemte ikke selv Datoen. Efter Befrielsen stillede de sig paa Samarbejdets Linje og skældte os ud, fordi vi ikke dannede Regering i 1945. I Dag skælder de os ud, fordi vi gjorde det. Kommunisternes Taktik i den seneste Tid - navnlig efter Oprettelsen af Kominform - har med al Tydelighed vist det. I dansk Politik i Dag er det det eneste Parti, der ikke klart bekender sig til Demokratiets Grundsætninger. Det er paa Tide, at hele den danske Arbejderklasse faar øjnene op for det Splittelsens Arbejde, Kommunisterne har udført, og for de Resultater, det har bragt den danske Befolkning. Det Arbejderklassen trænger til i Dag, er ikke Splittelse - men Samling.

Slutning

Regeringens Stilling i Dag er vanskelig. Vi er i Mindretal. Vi bliver kritiseret saavel fra kommu- nistisk Side som fra borgerlig. Vi vil ikke den amerikanske Kapitalismes Form for Liberalisme, men vi vil heller ikke Ruslands Tvangskollektivism, som skal betales med Tabet af de demokratiske

Frihedsrettigheder. Det danske Socialdemokratis Maal er lige langt fra begge. For os er den demokratiske Socialisme Maalet. Vi vil social Tryghed, men vi vil bevare og værne de demokratiske Frihedsrettigheder. Vi vil social Retfærdighed og Frihed til at tænke, tro og tale. For os selv – og for andre. Det eneste Parti, der med Tilslutning fra det brede Folk vil føre Danmark frem mod disse Maal, er Socialdemokratiet. Men det Socialdemokrati, der skal komme gennem med et saadant Program, maa have styrket sin Stilling.

Derfor maner jeg til Samling om Socialdemokratiet!

Kilde

Udlånt af Arbejdermuseet & Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Kildetype

Maskinskrevet manuskript

Tags

1. maj-tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/hans-hedtofts-1-maj-tale-1948>